

Hétféligi

Magyar Nemzet · Magazin

2005. január 8., szombat

magazin

Szerkeszti: Fehér Béla · Társszerkesztők: Margittai Gábor, Tóth Szabolcs Töhötöm

magazin@magyarnemzet.hu

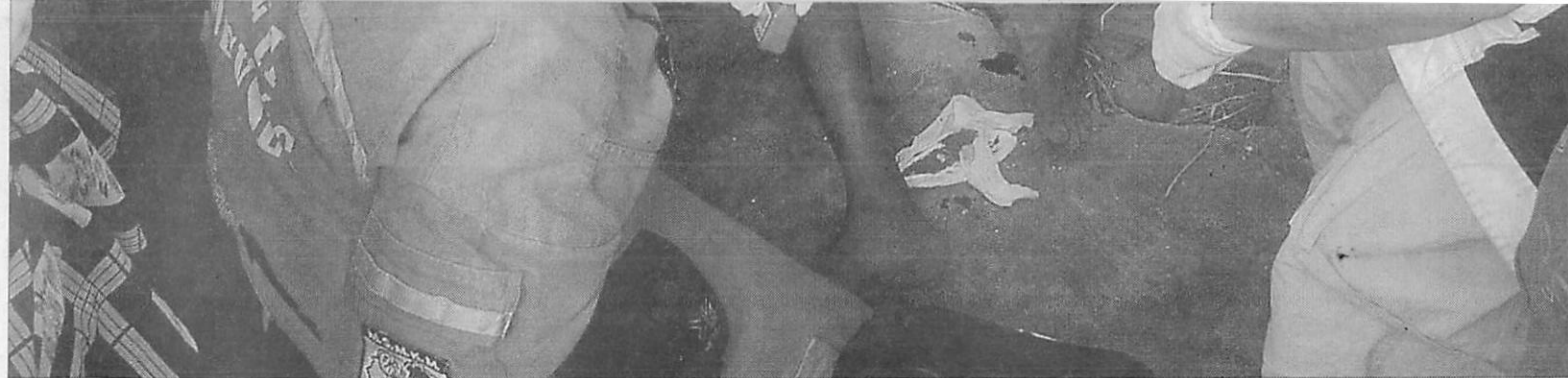
Magyar állami és civil segítségnyújtás Srí Lankán

Mentés másként

A Malév-gép Colombóba érkeztek a Magyar Baptista Szeretetszolgálat katasztrófaelhárító csoportjának emberei már túl voltak az első helyszíni bevetésen. Ők reggel landoltak az ázsiai országban, és az érkezést követő harmadik órában már egy halászfalu, Negombo sérültjeit ápolták, majd kimentek a reptérre fogadni a „hivatalosokat”. A váratlan helyzetben a kormány által küldött csoport parancsnoka nem tehetett mást, bevette a civileket is a társaságba. Az érkezést követő sajtótájékoztatón már „egységes magyar csapatról” beszéltek, de kikerülték azt az újságírói kérdést, hogy a kormány által küldött öt orvos és öt ápoló közül hányan rendelkeznek INSARAG-vizsgálattal. (Információink szerint csak hárman – ezek szerint az OKF saját magával szemben nem tartja érvényesnek azt a rendelkezést, amelynek betartását a civilektől megköveteli.)

A civilek indulásának pillanatában már elkezdődött a vita az egyik szakmai internetes fórumon. Többen megjegyezték, hogy a kormány által küldött csoporttal egyetlen felső vezető sem utazott ki, mások azt kérdezték, kinek a pénzén utazott az INSARAG-képzéssel nem rendelkező Pavelcze. A fórumban öt ért vádakra Pavelcze a következőket válaszolta egy colombói netkávézóból: a kis civil csoport „vállalt feladatait tekintve a kikerülő magyar adományok koordinálásában és helyszínre juttatásában fog segíteni, és természetesen, ha mód és lehetőség adódik, a kormány által kiküldött orvoscsoportnak is szeretnénk a segítségére lenni. Itt most mindegy, hogy ki az állami és ki a civil vagy karitatív – itt mi most ezeknek a szerencsétlen, áldozattá vált embereknek magyarok vagyunk. (...) Most itt az a határozott feladat, hogy próbáljunk megtenni mindent az életben maradtakért, és ha mód van rá, segíteni a sérült túlélőkön. (...) Tény, sok embert irritál az, hogy mi az állam nélkül is léphetünk, hiszen ez állampolgári jogunk, de jelen esetben is egyeztetünk a külüggyel, és elfogadva azt a tényt, hogy nincs szükség kutató-mentőkre (legalábbis erre iránuló kér-

Magyar civil mentőszolgálat tagjai látnak el a szökőárban megsérülteket Srí Lankán. Érdemes-e, kell-e teljes egészében az államra bízni a katasztrófavédelmet?

A tervek szerint ma érkeznek haza Srí Lankáról a kormány által kiküldött orvosok és mentők, valamint a segítségnyújtásra oda sietett két civil humanitárius szervezet képviselői. Munkájukkal a magyarok elismerést vívtak ki a dél-ázsiai ország lakossága és hatóságai, szervei körében. Ez még akkor is így van, ha megjegyezzük: a hivatalosan kiküldött egészségügyiek és a civil mentők között nem felhőtlen a kapcsolat.

■ LUKÁCS CSABA (SRÍ LANKA)

December 29-én helyi idő szerint délután öt óra körül álltak le a hivatalos magyar küldöttséget szállító Malév-gép hajtóművei a colombói Bandaranajike repülőtér betonján. A géphez tolt lépcsőn elsőnek egy piros ruhás ember ment fel, hátán jókora Hungary felirattal, és magyarul köszöntötte az érkezőket. Az utasok meglepődtek Pavelcze László láttán: a székesfehérvári speciális mentőt ugyanis nem szeretik, zavaró konkurenciának tekintik a katasztrófavédelem emberei, többször tettek rá pikírt megjegyzéseket a többórás út alatt is.

A konfliktus tavaly érte el tetőpontját, amikor az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) bejelentette: mivel csatlakozott az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatala (OCHA) és a Nemzetközi Kutató-Mentő Tanácsadó Csoport (INSARAG) szakemberei által kidolgozott minősítési és akkreditációs rendszeréhez, tanfolyamot kell szerveznie az önkéntes mentőcsoportoknak. A tanfolyamot azonban úgy szervezték meg (például munkaidőben), hogy a civilek egy része nem tudott volna részt venni rajta, mások viszont nem is akartak, mert megalázónak tartották a felülről rájuk kényszerített határozatot.

A legtapasztaltabb csoportok, például a Mancs kutyával rendelkező miskolciak és a fehérvári speciális mentők (akiket Pavelcze vezet) szolidaritásból nem mentek el, mivel a tizennyolc mentőszervezetet összefogó Karitatív Szövetség vezetője, *Lehoczki László* szerint az OKF csak hat helyet biztosított számukra, ők pedig nem akartak diszkriminálni: „azt szerettük volna, ha minden tagszervezetünk jelen lehetne”.

Az OKF szóvivője szerint „nemzetközi elvárás, hogy megfelelő szakmai képzéssel és eszközökkel bíró, együttműködésre kész csapatok vegyenek

részt a jövőben bel- és külföldön a katasztrófa-mentésben”. *Dobson Tibor* hangsúlyozta: a különféle önkéntes mentők (búvárok, barlangászok, tűzoltók, légi és vízi mentők) tagsága egy részének nincs meg a kellő képzettsége, és többször is előfordult, hogy árvizek, földrengések helyszínén mentésre alkalmatlan szervezetek jelentek meg. Az INSARAG-képzés az ENSZ felügyeletével zajlott, és vizsgával ért véget. A kimaradt civilek úgy vélekedtek: a központilag szervezett katasztrófavédelem nem nézi jó szemmel, hogy külföldi bevetések esetén a civil mentők nagy sajtónyilvánosságot kapnak. Szerintük az OKF a bevetést szabályozó rendelettel a civil szervezetek „államosítására” tett kísérletet, és az INSARAG-képzés csak ajánlott a nemzetközi szervezet részéről, nem kötelező.

Az utóbbi években különben annyira elapadtak a Pavelcze vezette (civil) Magyar Speciális Mentők költségvetési támogatásai, hogy a korábban kétszázhetven tagú szervezet létszáma kevesebb mint negyedére olvadt, és el kellett adniuk járműparkjuk nagyobbik részét is. Emiatt a fiatal szakember a baptisták katasztrófa-elhárító csoportjához csatlakozott. Különböző törvények szerint a katasztrófavédelem az állam dolga, de a speciális feladatok jelentős részét civil szervezetek látják el tagjaik szabad idejének terhére, fizetés nélkül. A civilek nem tízmilliókat kérnek – nyilatkozta fél éve Pavelcze László –, hanem csak annyit, hogy ha baj van, jó védőruhában, megfelelően felszerelt autókkal tudjanak menteni.

vényt nem kaptunk hazánk tiszteletbeli főkonzuljától), mi is támogattuk, és az egyeztetésen kiálltunk az egészségügyi csoport mellett.”

A hivatalosan kiküldött egészségügyieket a tiszteletbeli magyar konzul is várta, és ő javasolta számukra az ötcsillagos Taj Samudra hotelt arra hivatkozva, hogy nincs olcsóbb és biztonságosabb szálloda a városban. Az egység jegyében az „államiak” meghívták a Magyar Baptista Szeretetszolgálat embereit is a szállodába annak ellenére, hogy azok már kibéreltek egy olcsó panziót. Másnap derült ki, hogy a meghívást a vendégek zsebére képzelték el, így a civileknek az olcsó, de igénybe nem vett szállás kifizetése mellett állniuk kellett a Taj Samudra drága cechjét is, nem csoda tehát, hogy kiköltöztek onnan. Az „államiak” maradtak, ugyanis egy nap alatt nem sikerült megegyezniük a colombói hatóságokkal az új bevetési helyszínről, miután az elsőt, amely az ország északkeleti részében lett volna, az aknaveszély és az ott működő „tamil tigrisek” kiszámíthatatlansága miatt elutasították.

Míg az állami delegáció vezetői tárgyaltak, az orvosok jobb híján a szállodában várták az indulást. A civilek ezalatt dolgoztak: a Magyar Ökumenikus Segélyszervek emberei a gyógyszerek elosztását szervezték, és megvásárolták a Tangalle városában kiosztandó ivóvizet, a mindennapi élethez szükséges eszközöket. A baptisták betegeket láttak el egy másik településen. Hívták a kormányküldöttség orvosait is, akik jó szívvel mentek volna, de parancsnokuk nem engedélyezte az akciót arra hivatkozva, hogy nem bólintottak rá a helyi hatóságok. A nap folyamán azonban arra volt idő, hogy a baptistákkal aláírassanak

A központilag szervezett katasztrófavédelem nem nézi jó szemmel, hogy külföldi bevetéseken a civil mentők nagy sajtónyilvánosságot kapnak. Egy új rendeletben sokan a civilek „államosítására” tett kísérletet látnak.

egy megállapodást, amelynek értelmében ezek orvosai és ápolói csatlakozhatnak hozzájuk, de cserében eszközeiket beadják a közösbe, ugyanakkor ellátásukról maguk gondoskodnak. Magyarán: a kormány küldöttei mindenüket használhatják, de egy pohár vizet sem adnak érte. A civilek nyeltek egyet, és aláírták a papírt.

Másnap reggel, harmincnyolc órával az országba érkezése után végre elindult a hivatalosan kiküldött mentőcsoport is a szökőár által talán leginkább sújtott település, Galle irányába. Vele tartott a hattagú baptista különítmény is: két orvos, egy ápoló és három szervező.

Mentés másként

FOLYTATÁS A 21. OLDALRÓL

A sajtónak is jutott hely a kisbuszokban, és valóban nagy élmény volt az utazás, főleg amikor kiderült, hogy a Magyar Nemzet aznapi címdoldalán megjelent: csaknem két napig egy ötszillagos szállodában várt a bevetésre a kormány által küldött csoport. Ezekben a percekben a hivatásosok körében mért népszerűségem minden bizonnyal nem érte volna el a parlamentbe jutás küszöbét, de kibírtam. A parancsnokok csúsztatásnak minősítették a megjelent információt, és azt sérelmezték, hogy nem írtam meg: sokan a földön aludtak az ötszillagos szállodában. Igazuk van, elnézést kérek érte: az első éjszaka beosztása szerint valóban hárman kerültek a kétágyas szobákba. A parancsnok így nyilatkozott az ügygel kapcsolatban a magyar médiának: „az orvoscsoport tagjait leginkább az bántja, hogy itthon az a kép alakult ki: ők a kormány pénzét herdálják, luxusszállóban laknak és henyélnek”. Szerinte „rengeteg szervezést igényelt a kiutazás, a szerveztüknek is akklimatizálódniuk kell az ottani viszonyokhoz, valamint az is hátráltatja őket a munkájukban, hogy az ázsiai munkastílus miatt csak lassan haladnak a hivatalos ügyek intézésével”.

A civilek és nem civilek eltérő felfogására jellemző az út végén történt eset. Hatórányi, tikkasztó hőségben megtett út után Galle városa közelében újra tárgyalni kezdtek a helyiekkel a parancsnokok. A másfél órás kényszerzünet alatt senkinek sem jutott eszébe, hogy a szomszéd legénységnek vizet biztosítson. Az egyik baptista kapcsolt, elrohant a közeli boltba, és bevásárolt mindenki számára vízből és csokoládéból. Útközben a kisbuszok rádióon tartották a kapcsolatot, és a parancsnok elmondta, hogy egy bizonyos újságcikk hatására most az egész magyar média arról érdeklődik, mit csinál a kormány által küldött orvoscsoport. A szakmai vezető megadta a szakszerű választ: kapcsoljuk ki a mobiltelefonunkat, és mondjuk azt, hogy nem volt téreőr.

A táborat a tiszteletbeli konzul nyaralójában ütték fel. Bulvárújságíróknak csemege lett volna a cím: ötszillagos szállóból luxusnyaralóba. Ez azonban valóban csúsztatás, mert sokan tényleg a földön alud-

Segélylicit a cunami sújtotta Délkelet-Ázsiában

Szökő árak

*Uraim, tegyék meg tétjeiket!
Hogy az ár túl magas? Ne
aggódjanak, a végén nem kell
a kasszához fáradniuk.
Ez itt a segélykaszinó, ahol
főként nyelvvel él a nemzet.*

■ T. S. T.

Egyesült Államok: 15 millió dollár először. Kína: 62 millió dollár először! Hallották, Kína 62 millió dollár! Csak nem marad le egy fejlődő ország mögött a világ egyetlen szuperhatalma? Igen? Egyesült Államok: 350 millió dollár másodsor.

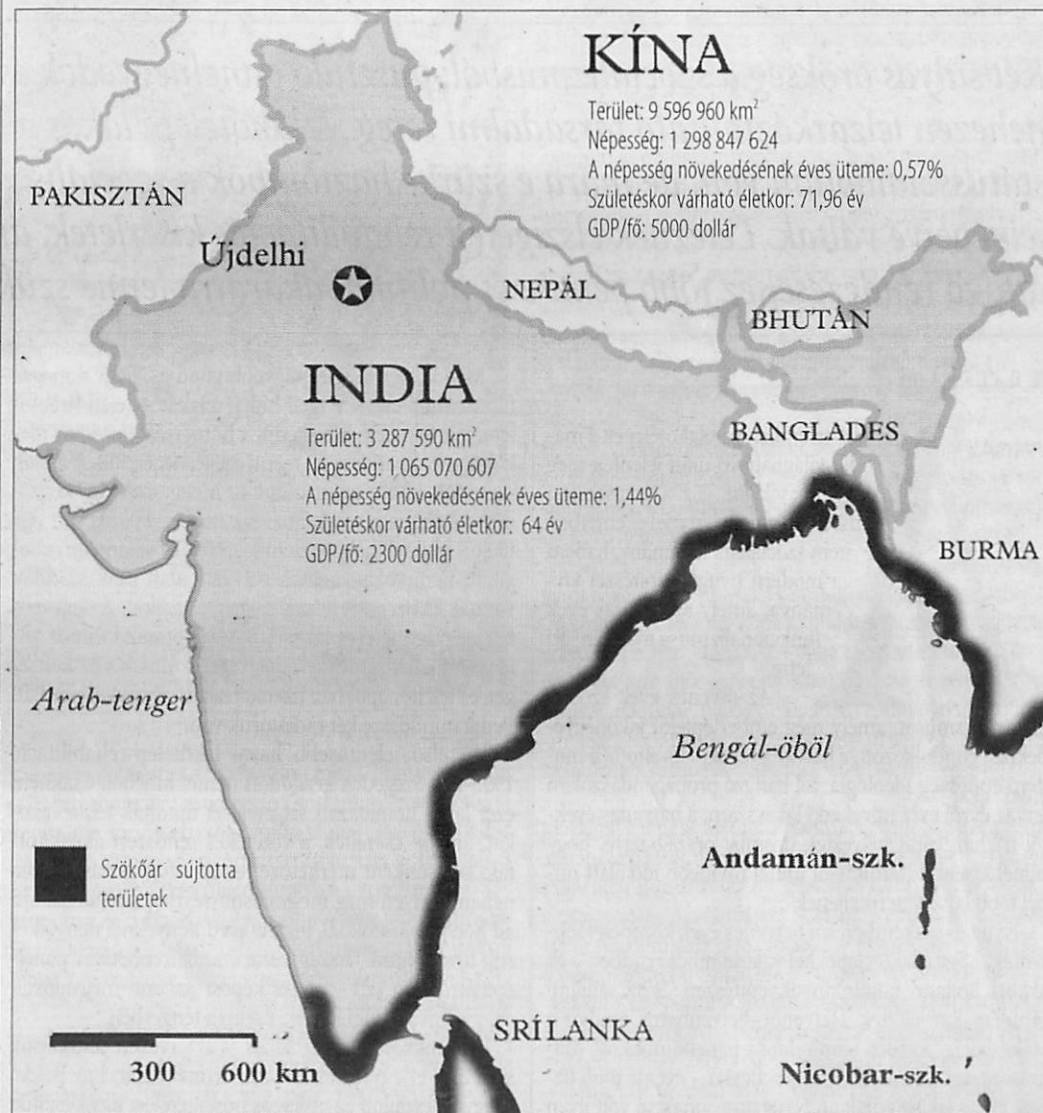
Alakul.

Aki nyomon követte, milyen felajánlásokat tettek az elmúlt napokban a világ vezető országai a szökőár sújtotta térség bájba jutott államainak, sajátos licitet figyelhetett meg. Sokak szerint az Amerikai Egyesült Államok hibát követett el, amikor nem reagált elég gyorsan a katasztrófára, és súlyához mérten csekély összeget, csupán 15 millió dollárt ajánlott fel segélyként. Mire az amerikai döntéshozók tudatára ébredtek e tévedésnek, Kína már megtette saját tétjét.

A nemzetközi segélyezés ugyanis nem csupán jótékonykodás, bár kétségtelen, hogy az állami felajánlás nemcsak gesztus, és a magánadományok mellett sokat segítenek majd ezek a pénzek is a rászorulókon.

Ez a fajta segítségnyújtás kőkemény politikai kérdés is: Délkelet-Ázsiában nemcsak a földrengés tombol(t), hanem olyan hatalmi harc is folyik, amelynek során az utóbbi húsz évben megszorodtak a regionális elsőségeire ácsingózó jelöltek, és amely versengésből – a térségben erősödő iszlamista befolyás miatt is – Amerika, Ausztrália, sőt a későbbiekben talán Európa is szeretné kivenni részét.

Az utóbbi évek látványos kínai politikai és gazdasági sikereinek hatására sokat beszélünk arról, hogy ez a

kább országot. Talán ezzel is magyarázható, hogy a térség vezető kultúrexporthőre – bár önkényesnek hathat ilyen sorrendet felállítani – nem Kína, hanem India.

Elég, ha a Hollywoodnál már messze nagyobb „ter-

rint az ideai esztendő végére ilyen formában egy év alatt húszmilliárd dolláros bevételre tesznek majd szert az indiai szoftvercégek.) Talán az sem véletlen, hogy a rangos amerikai Forbes gazdasági magazin indiai üzletembert

tak közülük, arról azonban lehetne vitatkozni, hogy miért a parttól – tehát a katasztrófa helyszínétől – több mint tíz kilométerre kellett letáborozniuk. A kipakolás után valóban azonnal elindultak tífusz elleni védőoltást beadni. Negyvennyolc órával az országba érkezésük után végre az újságíró is arról tudósíthatott, amiért kiutazott Srí Lankára: hogyan segítenek a magyar szakemberek az áldozatokon. Aznap este szerencsére nem kellett sérültet ellátni, a menekülttáborba kilátogató csoport ugyanis elfelejtett ehhez szükséges gyógy- és kötszereket vinni magával.

Szilveszter előtt pár órával, besötétedés után, nyolcezer kilométerre Magyarországtól kiderült, hogy a táborhelyen csak a baptisták orvosi és ápolói maradhatnak, a három szervező számára nincs hely. Szó nélkül visszaindultak Colombóba, újból sok órát buszozva a Srí Lanka-i éjszakában. Pontban éjfélkor megálltak, elővettek egy magyar zászlót, köszöntötték egymást, aztán indultak tovább.

Másnap este csöngött a telefonjuk: hosszú gyógyszerlistát diktáltak le nekik Galléből, ugyanis egy nap alatt elfogyott az állami készlet! Persze meglehet, hogy seblémosó, aspirin, a szikék fertőtlenítéséhez szükséges oldat és egyebek nem is voltak az Egészségügyi Minisztérium által összeállított gyógyszercsomagban, de az biztos: sérült gyermekekkel egyáltalán nem számoltak, mert nem volt náluk szirupos vagy gyerekadag antibiotikumot. Jelentős készletük volt viszont diabéteszes gyógyszerekből, ám itt szintén van egy apró szépséghiba: Srí Lanka nem egy túltáplált, sok húst és zsírt fogyasztó társadalom, ezért aztán arrafelé ritka a cukorbeteg. A baptisták szó nélkül megvásárolták saját pénzükből a több száz dollárba kerülő gyógyszerutánpótlást, béreltek egy autót is, és levitték az orvosoknak.

Ne legyünk igazságtalanok: minden dicséretet és elismerést megérdemelnek azok az emberek, akik felálltak a karácsonyi bejgli mellől, és önként nekivágtak az ismeretlennek, hogy segítsenek az áldozatokon. Ha történt hiba, az nem az ott lelkiismeretesen dolgozó orvosok hibája. A szökőár után minden segítség jól jött, és a magyarok tényleg éjjel-nappal egy emberként dolgoztak az áldozatok sorsának javításán.

Azon viszont el lehet gondolkozni, hogy érdekes-e, kell-e teljes egészében az államra bízni a katasztrófavédelmet. Hogy csupán könyökvédős bürokraták, a szolgálati hierarchiát rigorózan betartó katonákon múljon az életünk egy esetleg itthon bekövetkező vészhelyzetben, vagy kapjanak lehetőséget és állami támogatást a rugalmas, gyorsan reagáló, profi és áldozatkész civilek is.

kommunista állam lesz a XXI. század új superhatalma. Hajlamosak vagyunk azonban meglepedezni Indiáról. Egy 2004. júliusi becslés szerint India népessége 65 millió fővel haladta meg az egymilliárdot (!), és ez a szám akkor „csupán” 220 millió fővel maradt el a legendásan magas kínai népességétől.

India nem parancsuralmi rendszerben, hanem sajátos, ám mégiscsak demokratikus keretek között működő szisztémában tartja egyben a kínainál etnikailag tar-

melést” felmutató indiai filmparra, a Bollywood néven emlegetett indiai szórakoztató monstrumra gondolunk, vagy arra, ahogyan India gyakorlatilag számítástechnikai nagyhatalom lett anélkül, hogy a számítógépgyártásban igazán előkelő pozíciókat szerzett volna (ahogyan erre most Kína törekszik). India szellemi teljesítményével, programozói révén szerezte meg itt az elsőseget, hiszen a világ vezető szoftverkészítő cégei előszeretettel dolgoztatnak indiai alvállalkozókkal. (A becslések sze-

nevezett meg a 2004-es év üzletembereként: *Ratan Tata*, aki néhány év leforgása alatt tizenötmilliárd dolláros ipari konglomerátumát fejlesztette a Tata család haladó vállalatait.

Aki azt hinné tehát, hogy a katasztrófa sújtotta India csupán a partjaitól távol eső két szigetcsoporton (Andamán és Nicobar) lévő katonai létesítményei miatt nem tartott igényt most a külföldi segítség-szervezetek munkájára, az nem veszi észre ennek fő

A lelki megrázkódtatás az oka a túlélők kegyetlenségének?

Farkastörvény

Nehéz eldönteni, hogy a természet vagy az ember képes kegyetlenebb pusztításra. Úgy tűnik, gyakran ember az embernek épp a legnagyobb tragédiák, mások kiszolgáltatottsága idején válik farkasává.

■ GYÖRGY ZSOMBOR

A nyugati civilizáció embere a történelem során nemegyszer érezte lenézését, vélt magasabbrendűségét a szegény és távoli országok „vad” lakosaival szemben. A két világ között meglévő különbség, az ebben rejlő igazságtalanság a – sokaknak legfőképpen csak az utazási irodák csálóka hirdetéseiből ismerős – messzi országokat sújtó háborúk vagy katasztrófák idején a legszembetűnőbb. Ezeknek a térségeknek tragédiák nélkül aligha lenne esélyük arra, hogy a világ figyelmének középpontjába kerüljenek. A napi egy dollárért mindenre kész munkásező – leginkább csak az európai üzletek árain lemerhető – teljesítménye senkit sem érdekel. S ha a szökőár nem pont azokat a területeket sújtotta volna, ahol külföldiek tizezrei töltötték éppen szabadságukat, lehet, hogy a hatalmas pusztításról szóló beszámolók és képsorok hamar kikerülnek a CNN vezetői hírei közül.

Szakértők mindjárt a párját ritkító természeti csapás bekövetkezése után felhívták a figyelmet, hogy a katasztrófákat követően a pszichikai megterhelés egyes túlélőkből érthetetlen, agresszív viselkedést válthat ki. Mással nehéz is lenne megmagyarázni, miként fordul-

hatott elő, hogy alig néhány perccel a pusztítás után hat Srí Lanka-i férfi brutális kegyetlenséggel megerőszkoljon egy, a szökőárból épphogy megmenekült fiatal lányt. Ugyancsak nehéz ép ésszel felfogni, miért szaporodtak el a hasonló esetek a túlélőknek felállított táborokban is, ahol pedig az összezsúfolt emberek sorsa alig különbözik: mindannyian elveszítettek mindent, ami fontos volt eddigi életükben. Nem ritka az sem – számolnak be róla a helyszínen lévők –, hogy saját fiaik, lányaik elvesztését követően egyes családok önkényesen ragadnak magukhoz árván maradt gyermekeket. Többségük az elveszített családtag után maradt úrt próbálja így betölteni, de vannak, akik csak a remélt segélyek miatt rángatják magukkal a kisdedekeket, majd eltasztják őket. S akadnak olyanok is, akiknek egészen más terveik vannak a gyermekekkel. A sok ezer árva földjévé vált Délkelet-Ázsia ugyanis a természeti katasztrófát követően a pedofilok és felhajtók Mekkája is lett egyben. Nemrég elterjedt a hír, hogy Phuket szigetének kórházából egy európai külsejű férfi elrabolt egy sérült stockholmi kislányt. A riadó végül vaklármának bizonyult, a srác megkerült. Egy rokonait elvesztett helyi gyerek eltűnése azonban aligha keltett volna ekkora vihart a sosem látott zűrzavarban.

A dél-ázsiai nőkkal, gyerekekkel, kiszolgáltatott emberekkel szemben elkövetett erőszakcselekmények hallatán többen barbárnak titulálták a távoli országok lakóit, noha épp az európai túlélők szögezik le egybehangozva, hogy igen nagy felelőtlenség ilyen messzemenő következtetéseket levonni sok ezer kilométerre a tragédia helyszínétől pusztán a televízióra hagyatkozva. Sőt a legtöbb külföldi arról számol be, hogy a helyi emberek segítőkészsége s a lassacskán csörgedező segélyek miatt érzett hálája szinte nem ismer határokat. Aligha akad olyan hely a világon, ahol ne élneek együtt jó és aljas emberek – vonják meg legtöbbször a katasztrófa utáni történések mérlegét, mi több, néhányuk szerint a szóban forgó térségben az előbbieket vannak feltűnő többségben.

A szerencsésebb országok lakói tapasztalat híján ráadásul nem tudhatják, hogy környezetükből vagy éppen saját magukból milyen reakciókat váltana ki egy hasonló csapás.

A hatóságok továbbra is több ezer nyugati turista után kutatnak, s féltő, hogy az emberi tragédiákból Európában is sokan próbálnak meg hasznot húzni. Bár a listák elvileg titkosak, a svéd és a német rendőrség nap mint nap hírt ad olyan európai bűnözők tettesteiről, akik e tragédiát igyekeznek kihasználni. Néhány svéd családot például zsarolni kezdtek szeretteik nevét emlegetve, velük kapcsolatos információkat ígérve, mások pedig kifosztották azokat a lakásokat, amelyeknek tulajdonosai már biztos, hogy sosem térnek haza a téli pihenésük célpontjával választott egykori földi paradicsomból.

okát: India nem akar segélyre szoruló államként feltűnni gyengébb szomszédai előtt, hiszen, ahogy említettük, kielezett küzdelem folyik a regionális elsőbbségért.

Ahogy India, Kína is igyekszik a korábbi segélyezett státusból az adományozó pozíciójába kerülni, és eképp javítani imázsán a környező államok körében. Az utóbbi években Kína növelte a Mianmarnak (volt Burma), Indonéziának és Vietnammak nyújtott támogatását, jöllehet számos nemzetközi programban még mindig Kína a „segélyezett” állam.

Ehhez képest tehát sokakat meglepett az nagylelkűség, ahogy a Malajziát is sújtó szökőár után Kína malajziai nagykövete 200 ezer dollárról szóló csekket nyújtott át a maláj külügyminiszternek Kuala Lumpurban, amely nem éppen szegénységéről híres főváros a térségben.

A New York Times vezető amerikai napilap szerint nem minden kínai örült ennek a gesztusnak: az internet kínai beszélgetős fórumain számos üzenet kritizálta a kínai segítségnyújtást, mondván, ezt a pénzt otthon is nyugodtan el lehetne költeni.

A hivatalos propaganda eközben az óriási adakozókedvről beszél, és a párt hivatalos lapja ilyen címmel jelentetett meg cikket: „Az indonéziai katasztrófa áldozatai szívükből beszélnek: Kína nagyszerű ország!” Szép fordulat ez azt követően, hogy Indonéziában alig néhány évvel ezelőtt, az 1998-as zavargások idején az átlagnál jobb módú kínai kisebbség ellen fordult a gazdasági válság miatt elszegényedettek haragja: nőket erőszakoltak meg, kereskedőket bántalmaztak.

Kína természetesen Indiának is felajánlotta segítségét, Újdelhi azonban hivatalosan még nem válaszolt a megkeresésre. Ez ugyanis csapdahelyzet India számára, hiszen ha elfogadja a kínai segítségnyújtást, sokan úgy érezhetik, alárendelt szerepbe kerül fő riválisával szemben. Ha azonban visszautasítja a segélyeket, az szintén presztízsveszteséget jelenthet számára, hiszen ha nem tudja példamutatóan megoldani saját állampolgárainak megsegítését, akkor jogos lesz az országot érő bírálat. (Voltak híradások, amelyek dicsérték, és voltak, amelyek kritizálták az indiai mentési munkálatokat – várhatóan ki-ki politikai szándékainak megfelelően hangsúlyozza majd ezeket a híreket.) India a csapdából úgy próbál kikerülni, hogy – jöllehet maga is áldozata a természeti csapásnak – segítséget ajánlott fel a környező államoknak.

Bár Kína 62 millió dolláros felajánlásával most a segélyező, vagyis a fejlettebb országok közé helyezte magát, és diplomáciai sikerként könyvelhető el gyors reagálása, a globális méretekben csekélynek számító összeg kijelöli gazdasága jelenlegi korlátait. A donorok között csupán a hetedik a sorban, adományainak összegével a

Túlélők fogadják az amerikai helikopterből ledobott segélycsomagokat az indonéziai Acehben. Az Egyesült Államok számára a mentési akció lehetőséget teremt, hogy javítson megromlott megítélésén

FOTÓ: AFP-CHOO YOUN-KONG

Ausztrália, amely állam eddig 385 millió dolláros segítséget ígért, elsősorban Indonéziára és környezetére figyel, hiszen szintén nem érdeke Kína térnyerése szomszédságában.

Európa országai is jócskán kiveszik a részüket a segítségnyújtásból. Németország tegnap szerdán 688 millió dollárra emelte a korábban nem egészen 30 millió dolláros felajánlását, amellyel a legtöbbet ígérő orszaggá vált ebben a jótékony versengésben. Ugyanezen a napon britek is emltek a tétet: több százmillió dolláros segítséget helyeztek kilátásba. Bár a hírek szerint igen jelentős a nem állami, hanem adományokból összegyűlt brit segítség is (pár nappal a katasztrófa után már majd-

szerdán villámlátogatást tett az indonéz tartományban, pénzügyi és katonai segítséget ígérve a térség katasztrófa sújtotta országainak. Powell egyben reményét fejezte ki, hogy Amerika e segítséggel javíthat megítélésén a helyi mozlimok körében is.

Szó, ami szó, az Egyesült Államoknak kitűnő lehetőség az iraki háború miatt megtépázott tekintélyének helyreállítására, ha megpróbál a mentés és a helyreállítás élére állni: a helyi fundamentalista iszlám mozgalmak térnyerése miatt is fontos, hogy kedvezőbb képet alakítson ki magáról (sokan tartanak attól, ha Aceh elszakad, több más mozlím többségű terület is követheti példáját, és ez a térség olyan átrendeződéséhez vezetne,

A licit tehát folyik, és bőkezűnek tűnnek a felajánlások. Hogy állják-e a cechet a felajánló országok, az persze más kérdés. Egy ENSZ-nyilatkozat arra figyelmeztetett, hogy az ígéreket nem feltétlenül fogják betartani a donor államok. Csütörtökig mintegy hárommilliárd dollár segélyre hangzott el ígéret, ám ENSZ-tisztviselők megjegyezték, hogy sajátos „kettős könyvelés” zajlik ez ügyben: az egy éve földrengés sújtotta Iránnak például egymilliárd dollárt ígértek akkor segélyként, amiből azóta mindössze 17,5 millió dollár realizálódott. Az 1998-ban hurrikán sújtotta Hondurasnak és Nicaraguának, ahol hárommillió ember vált hajléktalanná, több mint 3,5 milliárd dol-

távolság Svédország is megelőzi.

Japán például 500 millió dollárt ajánlott fel segítségként, ami híven tükrözi a kínai és a japán gazdasági potenciál közötti különbséget, és némi csalódást okoz azoknak, akik Kínát máris a térség vezető regionális hatalmának tekintik. Abból pedig, hogy egyre többen tartanak az erősödő Kínától, India húzhat hasznot: Japán a korábban Kínának nyújtott gazdasági segítségét egyre inkább India felé irányítja át.

nem 100 millió font), az állami felajánlás már nem csak pénzt tartalmaz: Indonézia – amely a katasztrófától leginkább sújtott ország – iszlám többségű rebellis Aceh tartományába katonákat küld az Egyesült Királyság, hogy segídekzenek a mentésben.

Valószínűleg az Egyesült Államokat is aggasztja az acehi káosz, ahol az indonéz kormányzat hosszú idő óta nem tudja letörni a nemzeti függetlenségre törekvő iszlám lázadók ellenállását: *Colin Powell* külügyminiszter

ami Washingtonnak nem érdeke).

Nehéz tehát elválasztani a közvetlen segítségnyújtást a hosszú távú politikai érdekek érvényesítésétől. Egy másik válságövezetbe például, Srí Lankára, ahol a tamil szeparatisták kezdték ki a szigetország egységét, Amerika máris 1500 tengerészgyalogost irányított a mentési műveletekre hivatkozva. E lépést a közeli India, amely befolyási övezetnek tekinti a területet, nem nézte jó szemmel.

lár segílyt ígértek a különféle kormányok, a Nemzetközi Valutaalap és az Európai Unió pedig további öt-milliárd dollárt. A megígért pénznek mindössze harmada folyt be ez idáig. Az Afganisztánnak ígért 700 millió dollárnak kevesebb mint fele érkezett meg.

A politikai tőke egy részét persze már magával a bejelentéssel felhalmozzák az adományt ígérők. Ennek elköltéséhez pedig, úgy tűnik, nem kell annyi dollár, mint amennyi a felajánlásban eredetileg szerepelt.

Katasztrófakukkolók

Partra dobott hajók Srí Lankán a szökőár után. Üzlet lett a másik ember nyomora

LUKÁCS CSABA FELVÉTELE

■ PÓSA

Már ott vannak. Alig telt el egy hét a Földet tengelyforgásában megrendítő „pofon” után, mint éhes sakálók, máris ott lebzselnek a természeti csapás helyszínén: megjelentek a katasztrófaturisták a szökőár által elpusztított területeken. Az egyik tévéállomás képet is mutatott egyikükről: japán hölgy pózol a szökőárban elpusztult egyévesforma gyermek holtteste fölött. Szép, felemelő,

jópofa kép. Az elhunyt kisfiú emberi méltóságával mit sem kell törődni. Nincs kit megkérdezni, nincs, aki tiltakozzon, talán a szülei sem élnek. Az biztos, hogy a hölgy hazatérése után az ismerősök egymás kezéből tépik ki a fotót. Talán készül majd belőle kinagyított változat is a kandalló fölé.

Különösen a thaiföldi Phuket szigetén éledt fel a katasztrófaturizmus, ugyanis ide könnyen át lehet rucanni megnézni a cunami pusztítását olyan üdülőhelyekről, amelyeket elkerült a karácsonyi szökőár. Am

nemcsak saját szakállukra kirándulókat látni a romokon: jönnek ide utazási irodák által szervezeten is. Japánban, Dél-Koreában turisztikai hivatalok ajánlgatják útjaikat a természeti csapás sújtotta országokba, nyilván abból a célból, hogy a résztvevők jókat szörnyülködjenek a látott borzalmakon. Talán már Európában is akad egy-két „vállalkozó”, aki úgy hirdeti a térségbe irányuló útját, hogy az emberiség lejegyzett történelmének egyik legnagyobb katasztrófáját természetesen nem lehet kihagyni. Néhány napon belül valamilyen bújtatott formában akár a környezetünkben is megkezdődhet az ilyen élményekre vágyó potenciális turisták becserkészése.

Üzlet lett a másik ember szenvedése, nyomora. Az ár miatt mindenüket elvesztők között – egy kis apróért, falatnyi élelemért – pedig lehet találni szakértő helyi „idegenvezetőt”.

Nem kell felháborodnunk és megdöbennünk, amióta világ a világ, az emberek jókora része ilyen: kíváncsi. Most, amikor egy egzotikus utat a középosztály felső része is meg tud fizetni, mi állna ellen vágyainak? Utólag „átélve” a cunamit, valóban örülhet annak, hogy nem ő állt a tengerparton, amikor jött a feltartóztatatlan hullám. Talán egyszer majd lehetővé teszi az előre jelző technika, hogy egy földrengést, árvizet, vulkánkitörést a mindenre oly kíváncsiak a valós idejében, biztonságos körülmények között figyelhessenek meg – természetesen busás felár ellenében.

A katasztrófaturisták egyik fő érve az, hogy ők nem ártnának senkinek, csak közvetlen közelről akarják megsejmelni a borzalmak okozta emberi szenvedéseket, károkat, amelyeket a vakszerencse folytán nekik sikerült elkerülniük. Röviddel a katasztrófa bekövetkezése után már a helyszínén téblábolnak, jelenlétükkel akadályozzák a segélyszervezetek munkáját. Mindenütt akadnak bámészkodók, kezdve a munkahelyi vagy közúti balesettől egészen a háziorokat pusztító tűzvészig. A bémultan bálmulók közül az számít kivételnek, aki segíteni próbál a bajjajutottakon.

A katasztrófaturizmus az utóbbi években vált meg szokottá az idegenforgalomban. A jelenség ipari mére-

tű szervezése olyan új, hogy magát a szót is jobbára csak a legfrissebb kiadású szótárakban találjuk meg. Az ember tudatában a két össze nem illő szó társítása is finoman szólva furcsa, de akkor taszít csak igazán, ha ráadásul összekapcsolódik az üzleti jelleggel: egyesek jó pénzért vesznek „élményt”, azaz a rettenet kukkolásáért fizetnek.

A szomorú novemberi esemény után, amikor a szélvihar erdőket tarolt le a Magas-Tátrában, egy illetékes azzal a zseniális ötlettel állt elő, hogy szervezzenek „katasztrófaautókat” a térségbe. Ezeket mutatnák be az érdeklődőknek a földre szállt holdbéli tájat. Ugyanígy a katasztrófaturizmus részének számít az is, hogy 2001. szeptember 11. után szervezettek meg lehetett tekinteni a terroristák által eltérített utasszállítókkal lerombolt New York-i Világkereskedelmi Központ tornyainak hült helyét. Annak idején a Franciaország nyugati partjainál történt hajókatasztrófákat követő hétvégeken ezrek nézték az egész partvidéket beszennyező olajréteget, miközben pár tucatnyian próbálták összegyűjteni és semlegesíteni a szennyező anyagot.

És vajon mi nem vagyunk-e az elrettentő, de jobbára az életünktől teljesen idegen képek megszállott nézői? Talán már nálunk is kialakultak a katasztrófaturizmus-függőség első jelei, amikor a különböző tévécsatornák vacsoraként tálalják élénk az aznapi hullahegyeket: robbantások, polgárháborúk, természeti csapások áldozatairól készített felvételeket, amelyekkel együtt kell élnünk, és valahogy meg kell emésztenünk. Hiszen a kereskedelmi tévék híradószerszertésének épp ez a vezérmotívuma: kezdő anyagként minden estére egy (vagy több) borzalom, lehet bármilyen kicsi, de meg kell döbentenie, a székéhez kell szögeznie a kedves nézőt.

A szerkesztés furfangjait könnyen kikapaszthatjuk, ám most bármennyit szerepel is vezető hírből az ázsiai dráma, tényleg nagy a baj. A második világháború óta a legnagyobb humanitárius akció bontakozik ki a világban, a rászorulókat pedig ötmilliár teszik. Legelőször azzal segítünk, hogy akinek nincs arrafelé tenni valója, ne utazzon a katasztrófa sújtotta térségbe.